

17. 8. 2018

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Může být zmocněnec či společník vlivnou osobou?

Tento článek se primárně zabývá otázkou, zda lze osobu zmocněnou obchodní korporací považovat za vlivnou osobu ve smyslu § 71 zákona č. [90/2012](#) Sb., o obchodních korporacích, v platném znění (dále jen ZOK), a požadovat po ní případně z tohoto titulu náhradu škody prostřednictvím společnické žaloby. Okrajově se článek zabývá též otázkou, zda může být vlivnou osobou společník obchodní korporace.

Úvod

Institut vlivné osoby byl do českého právního řádu zaveden při rekonstrukci soukromého práva, konkrétně ustanoveními § 71 a § 72 ZOK. Institut vlivné osoby je prvním ze tří stupňů vlivu na obchodní korporaci, kdy dalšími stupni jsou ovládnutí a koncern. Institutu vlivné osoby se v obecné rovině věnuje odborná právní literatura relativně podrobně, proto jej v úvodu pouze krátce shrneme. Dle ustanovení § 71 odst. 1 ZOK je vlivnou osobou „Každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci (dále jen „vlivná osoba“) rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace (dále jen „ovlivněná osoba“)“. Jedná se tedy o vztah mezi dvěma osobami, kdy jedna z nich je vlivná (může to být jak fyzická, tak i právnická osoba) a druhá je ovlivněná (tou může být pouze obchodní korporace). Pokud taková vlivná osoba využije svůj vliv k újmě obchodní korporace, pak dle ZOK je povinna tuto újmu nahradit, ledaže prokáže, že mohla při svém ovlivnění v dobré víře rozumně předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace. Toto ovlivnění může být jednorázové či opakované.[1]

ZOK tedy ve svém § 71 stanovuje několik podmínek, za nichž dojde k naplnění znaků ovlivnění a vzniku odpovědnosti na straně vlivné osoby za vzniklou újmu. Je zapotřebí, (i) aby vlivná osoba pomocí svého vlivu rozhodujícím významným způsobem ovlivnila chování obchodní korporace, (ii) aby tímto jednáním vznikla obchodní korporaci újma a (iii) aby se vlivná osoba nezprostita povinnosti nahradit újmu tím, že prokáže, že mohla v dobré víře předpokládat, že jedná informovaně a v obhajitelném zájmu obchodní korporace.

Otázkou, zda lze zmocněnce jednajícího za společnost považovat za vlivnou osobu, se zabýval v prvním stupni Městský soud v Praze (č. j. 73 Cm 64/2016 - 102) a v rámci odvolání i Vrchní soud v Praze (č. j. 6 Cmo 135/2017-131), kdy tyto soudy rozhodovaly spor, ve kterém společnost s ručením omezeným (dále jen **žalobkyně**) měla dva společníky, z nichž každý vlastnil podíl o velikosti 50 %. Žalobkyně neměla delší dobu jednatele, neboť společníci se nebyli schopni dohodnout na volbě nového jednatele. V této době byla za žalobkyni oprávněna jednat pouze zmocněnkyně na základě plné moci (dále jen **žalovaná**). Tato plná moc byla udělena na dobu neurčitou pro zastupování ve všech záležitostech s výjimkou několika vyjmenovaných.

Za těchto okolností žalovaná uskutečnila z účtu žalobkyně úhradu několika částek, avšak nebylo zřejmé, z jakého důvodu byly tyto platby provedeny. Druhý společník se domníval, že provedené platby mohly být provedeny bez právního důvodu, a jelikož žalovaná odmítala podat jakékoliv informace, podal jménem společnosti (žalobkyně) vůči žalované společnickou žalobu, ve které požadoval náhradu škody způsobenou provedením předmětných plateb.

Žalobkyně považovala žalovanou za vlivnou osobu ve smyslu § 71 odst. 1 ZOK, přičemž svůj názor opírala o několik argumentů. Prvním z nich byl fakt, že ustanovení o vlivné osobě dopadá na každého, kdo jakýmkoliv rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace, nemusí tedy jít pouze o osoby v podnikatelských uskupeních. Dle komentářové literatury[2] může být vlivnou osobou česká či zahraniční fyzická či právnická osoba, tedy kdokoliv, kdo bude schopen jakýmkoliv způsobem ovlivnit obchodní korporaci. Na právním či formálním postavení této osoby ve vztahu k ovlivněné osobě nezáleží. Zákon vylučuje použití ustanovení o vlivné osobě pouze vůči prokuristovi a členům orgánů ovlivněné osoby[3], nikoliv však vůči jejím zmocněncům.

Komentářová literatura zároveň uvádí, že „Ovlivnění bude zpravidla nastávat fakticky (např. pomocí ústních pokynů statutárnímu orgánu nebo zaměstnancům společnosti), může se však realizovat i na základě právních jednání včetně smluv. Ovlivnění se může týkat jakékoliv záležitosti obchodní korporace. Pro odstranění pochybností zákon v § 71 odst. 4 výslovně uvádí, že vlivem je jak přímý, tak nepřímý vliv.“[4]. Z uvedeného dle žalobkyně vyplývalo, že ovlivnění může být realizováno i pomocí právních jednání, včetně právních jednání učiněných přímo jménem žalobkyně.

Žalovaná byla dle žalobkyně vlivnou osobou, neboť byla jedinou osobou oprávněnou za žalobkyni jednat, a to z důvodu absence jakéhokoliv člena statutárního orgánu. Žalovaná nakládala s finančními prostředky žalobkyně, dále byla odpovědná za finanční řízení žalobkyně, vystupovala v soudních řízeních jako obecný zmocněnec žalobkyně, činila za žalobkyni procesní úkony v soudním řízení a uzavírala za žalobkyni smlouvy. Ze všech těchto důvodů se žalobkyně domnívala, že žalovaná je vlivnou osobou.

Rozhodnutí Městského soudu v Praze

Městský soud v Praze žalobu žalobkyně zamítl, neboť dospěl k závěru, že žalovaná není vlivnou osobou a tedy není ani pasivně legitimována v předmětném sporu. Své rozhodnutí[5] Městský soud v Praze odůvodnil zejména následovně:

- A) žalovaná není vlivnou osobou, neboť svým jednáním neovlivnila konkrétní orgán žalobkyně;
- B) osoby, vůči nimž může být vliv vykonáván, nemohou být zároveň vlivnými osobami;
- C) ustanovení § 71 odst. 5 ZOK vylučuje použití institutu vlivné osoby na zástupce a zmocněnce obchodní korporace.

Níže uvádíme relevantní části odůvodnění rozhodnutí Městského soudu v Praze:

„Kdo je vlivnou osobou, je v českém právním řádu upraveno jednak pomocí pozitivní definice obsažené v § 71 odst. 1 zák. o obch. korp., podle které je vlivnou osobou každý, kdo pomocí svého vlivu v obchodní korporaci rozhodujícím významným způsobem ovlivní chování obchodní korporace, jednak pomocí negativní definice obsažené v § 71 odst. 5 zák. o obch. korp., podle které nemohou být vlivnou osobou členové orgánů obchodní korporace a prokurista ovlivněné osoby. Tento negativní výčet potom odborná právní nauka vykládá tak, že se jedná o volené či jmenované členy orgánů obchodní korporace, prokuristu a další osoby v obdobném postavení, jako např. likvidátor,

opatrovník nebo insolvenční správce.

*(...) Proto zdejší soud souhlasí s výše uvedeným výkladem odborné právní nauky v tom, že **volení či jmenování členové orgánů obchodní korporace, prokurista a další osoby v obdobném postavení, jako např. likvidátor, opatrovník nebo insolvenční správce nemohou být vlivnými osobami vůči obchodní korporaci, jejímiž členy nebo prokuristou nebo jinou osobou v obdobném postavení jsou, neboť tyto osoby jsou ty, vůči nimž je vliv vykonáván, pročez nemohou být současně i těmi, které ovlivňují.***

Na základě právě uvedených závěrů zdejší soud dospěl k závěru, že žalovaná není vlivnou osobou ve smyslu § 71 odst. 1 zák. o obch. korp. vůči žalobkyni, neboť spadá mezi osoby, na které se vztahuje negativní definice uvedená v § 71 odst. 5 zák. o obch. korp. Nejdříve je nutno podotknout, že v posuzované době je žalovaná jedinou osobou, která mohla za žalobkyni platbu uskutečnit. Proto platí, že představuje-li platba chování žalobkyně uskutečněné na základě ovlivnění, jak tvrdí žalobkyně, tak že žalovaná musela být naopak osoba, vůči které byl onen vliv vykonán. (...) Dále k tomu zdejší soud uvádí, že žalovanou je potřeba považovat za osobu v obdobném postavení jako prokurista, likvidátor, opatrovník a insolvenční správce a že i proto je potřeba uzavřít, že spadá mezi osoby, na které se vztahuje negativní definice uvedená v § 71 odst. 5 zák. o obch. korp.

Přitom, spadá-li podle české právní úpravy a výkladu odborné právní nauky mezi osoby, které nemohou být vlivnými osobami prokurista, když prokura představuje podle § 450 odst. 1 obč. zák. zvláštní typ zastoupení, podle kterého je prokurista oprávněn zastupovat podnikatele ke všem právním jednáním, k nimž dochází při provozu obchodního závodu, a to i k těm, k nimž se vyžaduje zvláštní plná moc, s výjimkou zcizování a zatěžování nemovitých věcí, ledaže je i k tomu výslovně udělena, potom je nutno pomocí logické metody výkladu pomocí argumentu a fortiori a maiori ad minus mezi tyto osoby zařadit i žalovanou, která má coby prostá zmocněnkyně oproti prokuristovi mnohem menší rozsah oprávnění jednat za žalobkyni.“

Odvolání

Proti tomuto rozhodnutí podala žalobkyně odvolání, jehož podstatné části uvádíme níže.

„Soud prvního stupně ve svém rozsudku dospěl k právnímu závěru, že ustanovení § 71 odst. 5 ZOK vylučuje použití institutu vlivné osoby na zástupce a zmocněnce obchodní korporace. Opírá přitom svou argumentaci o blíže nespecifikovanou „odbornou právní nauku“. Žalobkyně se domnívá, že je tím myšlen komentář vydavatelství Wolters Kluwer k zákonu o obchodních korporacích[6]. Tento komentář k § 71 odst. 5 ZOK skutečně uvádí, že „Výjimka by se měla proto vztáhnout i na likvidátora, opatrovníka právnické osoby (§ 486 a násl. obč. zák.), insolvenčního správce a další osoby v obdobném postavení“.

Soud prvního stupně však opomněl vzít v potaz větu, která citované části předchází. Ta říká: „Zákon ne zcela šťastně stanoví, že ustanovení odstavce prvního o ovlivnění se nepoužije na jednání členů orgánů ovlivněné osoby a prokuristy. Ostatní osoby však nevyjmenovává. Měli bychom však učinit stejný závěr u všech osob, které odpovídají obchodní korporaci podle konkrétních zákonných standardů (péče řádného hospodáře, odborná péče)“.

Z výše uvedeného vyplývá, že tato komentářová literatura, o kterou zřejmě soud prvního stupně opírá svou argumentaci, jednak nestanoví, že by z institutu ovlivnění byli vyloučeni všichni zástupci či zmocněnci právnické osoby a jednak výslovně uvádí, že by se neměl vztahovat pouze na osoby, které odpovídají obchodní korporaci podle péče řádného hospodáře či odborné péče. V žádném případě není možné závěry autorského kolektivu vydavatelství Wolters Kluwer vztáhnout na tento

soudem posuzovaný případ, neboť žalovaná není prokuristou, likvidátorem, opatrovníkem ani insolvenčním správcem žalobkyně a nemá jakožto prostá zmocněnkyně zákonnou povinnost jednat s péčí řádného hospodáře, na rozdíl od prokuristy (§ 454 občanského zákoníku).

Přestože se závěry autorského kolektivu vydavatelství Wolters Kluwer na tento případ nepoužijí, je nutné podotknout, že žalobkyně je beztak nepovažuje za správné a přiklání se k právnímu výkladu autorského kolektivu vydavatelství C. H. Beck[7]. Ten k vyloučení ovlivnění uvádí: „(...) zákon ke členům orgánu přiřazuje také prokuristu, který je funkčně ve stejné pozici jako člen voleného nebo jmenovaného orgánu. Ostatně bylo by absurdní, kdyby zákon v § 71 odst. 1 formuloval pravidlo, které pak odstavec 5 stejného ustanovení v mnoha ohledech obsahově vyprázdnil. (...) Máme tak za to, že zákon vylučuje z aplikace § 71 odst. 1 (a rovněž § 71 odst. 2 až 4) **všechny členy volených či jmenovaných orgánů, jedno zda jim funkce vznikla ze zákona nebo ze smlouvy, a dále prokuristu - jiní zástupci vyjmutí nejsou**. Funkčně je toto pravidlo odůvodněno tím, že tyto osoby mají povinnost péče řádného hospodáře....

Soud prvního stupně v rozsudku dále uvádí, že při svém právním výkladu použil logickou interpretační metodu *argumentum a fortiori a maiori ad minus*. Tedy, že je-li z ovlivnění vyloučen prokurista obchodní korporace, jsou vyloučeni všichni zástupci a zmocněnci obchodní korporace. Uvedená interpretační metoda je ale nesprávná a nevhodně zvolená. Při taxativním výčtu je naopak potřeba použít interpretační metodu *argumentum per eliminationem*. Tedy je-li něco určeno pro některý z prvků množiny, neplatí to pro ostatní.“

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze

Vrchní soud v Praze na základě podaného odvolání přezkoumal rozhodnutí Městského soudu v Praze, přičemž dospěl k závěru, že rozhodnutí je po právní i skutkové stránce správné, a proto rozhodnutí Městského soudu v Praze potvrdil.

Vrchní soud v Praze své rozhodnutí[8] odůvodnil následovně:

„V této souvislosti odvolací soud zastává právní názor, podle něhož i v případě, že zákon stanoví, že ustanovení § 71 odst. 5 ZOK o ovlivnění se nepoužije na jednání členů orgánů ovlivněné osoby a prokuristy, aniž by výslovně uváděl další osoby, mělo by být nahlíženo stejným způsobem na všechny osoby, jež odpovídají obchodní korporaci podle konkrétní smlouvy, případně podle zákonných standardů péče řádného hospodáře resp. odborné péče, jak je naznačeno níže. Proto výjimky vyplývající z § 71 odst. 5 ZOK by se podle právního názoru odvolacího soudu měly vztahovat i na likvidátory, opatrovníky právnické osoby (§ 486 a násl. NOZ), insolvenční správce a další osoby v obdobném postavení, jež na základě rozhodnutí soudu, na základě zákona nebo na základě smlouvy (např. na základě smlouvy mandátní) právně jednájí (činí právní úkony) přičitatelně obchodní korporaci.

Nad rámec projednávané věci odvolací soud konstatuje, že podle jeho právního názoru **mezi členy orgánů uvedené v § 71 odst. 5 ZOK lze zařadit volené či jmenované členy orgánů, ale i společníky, kteří jsou členem nejvyššího orgánu ze zákona a také i společníky jednáající v rámci nejvyššího orgánu obchodní korporace** (§ 44 odst. 1 ZOK). Důvod, proč se obchodní korporace nemůže domáhat vůči těmto osobám náhrady újmy způsobené obchodní korporací podle uvedeného obecného ustanovení zákona, chránícího obchodní korporaci, případně její věřitele, před následky nehospodárného (zejména z důvodu nekompetentního postupu či nekalých praktik) jednání členů vlastních orgánů korporace, je skutečnost, jež byla naznačena shora, a to, že jednotliví členové orgánů obchodní korporace odpovídají korporaci, případně věřitelům za újmu způsobenou jednáním v rozporu s péčí řádného hospodáře ve smyslu § 159 NOZ, případně podle smlouvy a podle

speciálních ustanovení ZOK (např. § 53, § 62, § 68 ZOK). **Ustanovení § 71 ZOK tak dopadá na nejširší okruh osob, nadaných formálním i neformálním vlivem na právní jednání obchodní korporace s dopady do jejího hospodaření i její majetkové sféry, u nichž by se případné náhrady za negativní důsledky takového vlivu na hospodaření korporace nebylo možno domoci podle jiných ustanovení zákona.**

(...) Jinými slovy ovlivnit chování obchodní korporace ve smyslu § 71 ZOK lze podle právního názoru odvolacího soudu pouze skrze osoby oprávněné rozhodovat o právních jednáních, jakož i o jiných (např. vývojových, finančních a technologických) postupech korporace, ovlivňujících její podnikání. Stěží by proto mohla být úspěšná tvrzení o ovlivňování v případě, jestliže by nebylo koho ovlivňovat ve společnosti např. proto, že při hromadné tragické události zahynuli všichni společníci, členové orgánů korporace, případně jiné osoby oprávněné rozhodovat o právních jednáních, jakož i o jiných postupech korporace (např. technologických, finančních atd.). Na druhé straně podle právního názoru odvolacího soudu nedopadá ustanovení § 71 ani na případy zásadního negativního (až likvidačního) ovlivňování hospodaření obchodních korporací směřující vůči neurčitému počtu obchodních korporací např. v rámci změn výše bankovních úroků a kursů měnového trhu stanovených centrální bankou a bankami komerčními, nebo na případy regulace dopravy, v rámci nichž je např. administrativně zcela vyloučena doprava např. ve městě z důvodu stavebních prací nebo z důvodu zákazů vjezdu vozidel se spalovacími motory do center měst atd.“

Závěr

Z výše uvedeného vyplývá, že jak Městský soud v Praze, tak i Vrchní soud v Praze, vykládají ustanovení § 71 odst. 5 ZOK tak, že vlivnou osobou nemohou být členové orgánů ovlivněné osoby, její prokuristé, likvidátoři, insolvenční správci, opatrovníci, zmocněnci ani jiné osoby v obdobném postavení. Vrchní soud v Praze navíc dospěl k závěru, že vlivnou osobou nemohou být ani společníci obchodní korporace; přestože se dosud odborná právní nauka v zásadě shodovala na tom, že výjimka se týká pouze volených či jmenovaných členů orgánů obchodní korporace, nikoli společníků této korporace[9].

Bude zajímavé sledovat, zda budoucí judikatura tyto právní závěry potvrdí, či nikoliv. Dle našeho názoru je výklad zastávaný ve výše uvedených rozhodnutích příliš omezující a vede k „vyprázdňení“ institutu vlivné osoby, kdy v praxi nebude možné za vlivnou osobu označit téměř nikoho. Tato interpretace navíc může vést k případům zpronevěry, kdy jednatel (který zároveň drží ve společnosti majetkový podíl, bez něhož nelze na valné hromadě přijmout rozhodnutí) před koncem svého funkčního období zplnomocní třetí osobu k jednání za společnost a tato osoba poté vyvede ze společnosti majetek, avšak nebude nikdo, kdo by na ni podal žalobu pro porušení jejích povinností, neboť funkce jednatele bude uvolněná, valná hromada nebude schopna jmenovat jednatele nového a nebude ani možné využít institutu společnické žaloby proti vlivné osobě.

Vyloučení z působnosti ustanovení o vlivné osobě i ve vztahu ke společníkům obchodní korporace považujeme za nedostatečně odůvodněné, neboť Vrchní soud v Praze sice vyslovil právní názor, že ustanovení § 71 ZOK dopadá pouze na ty osoby, na nichž není možné se domoci náhrady za negativní důsledky ovlivňování podle jiných ustanovení zákona, zároveň ale neuvedl, jak se má obchodní korporace domoci na společníkovi náhrady této újmy, když dle § 70 ZOK se pravidla jednání s péčí řádného hospodáře neuplatní na nejvyšší orgán kapitálové společnosti.

Mgr. Pavel Hanžl,
advokátní koncipient

[TAUBEL LEGAL, advokátní kancelář s.r.o.](#)

Sokolovská 68/105,
186 00 Praha 8 - Karlín

Tel.: +420 226 251 057

e-mail: office@taubellegal.com

[1] Zákon o obchodních korporacích: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-537-5, s. 593.

[2] Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 593.

[3] Viz § 71 odst. 5 ZOK.

[4] Zákon o obchodních korporacích: komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2014. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7478-537-5, s. 593.

[5] Rozsudek Městského soudu v Praze č. j. 73Cm 64/2016 - 102.

[6] Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 597.

[7] Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 175.

[8] Rozsudek Vrchního soudu v Praze č. j. 6 Cmo 135/2017-131.

[9] Srov. Štenglová, I., Havel, B., Cileček, F., Kuhn, P., Šuk, P. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2013, s. 174 - 175; Lasák, J.; Pokorná, J.; Čáp, Z.; Doležil, T. a kol. Zákon o obchodních korporacích. Komentář. I. díl. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. s. 597 - 598 nebo Bělohávek, A. J. a kol. Komentář k zákonu o obchodních korporacích. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 433.

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nová „tlačítková“ povinnost pro e-shopy](#)
- [Digital Omnibus: Revoluce v datech, nebo jen nová zátěž pro podnikatele?](#)
- [Darování pro případ smrti nemovité věci zapsané v katastru nemovitostí a určení výše odměny soudního komisaře](#)
- [Flotilová novela: Kdo a kdy musí nově získat licenci k distribuci pojištění?](#)
- [Nová pravidla pro ground handling v EU a jejich dopady na letecký sektor](#)

- [Právní due diligence nemovitostí: na co se v praxi skutečně zaměřit](#)
- [Hmotněprávní opatrovník obchodní korporace: mezi efektivní ochranou a zásahem do korporální autonomie](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 32.: Konkurenční doložka](#)
- [Skryté ujednání v realitní smlouvě - zbytečná hra na schovávanou](#)
- [Odpovědnost člena voleného orgánu dle § 159 OZ a vymezení škody způsobené právnické osobě](#)
- [Vnosy do společného jmění manželů a jejich valorizace v aktuální judikatuře Nejvyššího soudu a Ústavního soudu](#)